MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA O‘YIN FAOLIYATINI TASHKIL ETISH (3-4 YOSH BOLALARDA)

Boxodirova Dilafro‘z Shuhratjon qizi

Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarni o‘yin faoliyatini tashkil etish 3-4 yoshli bolalarda o‘yin faoliyati haqida fikr bildirilgan.

Kalit so‘zlar: bolalar,ro‘lli o‘yinlar, fantaziya kapsulasi, faoliyat jarayon.

Аннотация. В данной статье рассматриваются организация игровой деятельности детей дошкольного возраста, а также высказываются мнения об игровой деятельности детей 3-4 лет

Ключевые слова: Дети,Ролевые игры, капсула фантазии, деятельность, процесс.

Abstrakt. This article discusses the organization of play activities for preschool children and presents opinions about the play activites of children aged 3-4 years.

Keys words : Children,Role-playing gemes,fantasy capsule,activity, process.

Bugungi kunda Maktabgacha yoshdagi bolalarda o‘yin faoliyatini tashkil etish juda muhim jarayon hisoblanadi.Ayniqsa 3-4 yoshli bolalarda o‘yin faoliyatini to‘g‘ri taqsimlash kerak.Bu yoshda bolalar qisqa vaqt diqqatini jamlaydi (10-15daqiqa).O‘yinlar sodda tushunarli va qiziqarli bo‘lishi kerak.Bolalar serharakat bo‘ladi. Yugurish, sakrash, to‘p o‘ynash kabi o‘yinlar jismoniy rivojlanishga yordam

beradi."Doktor", "Oila", "Do‘kon", kabi o‘yinlar orqali bola kattalarga taqlid qiladi va nutqi hamda ijtimoiy ko‘nikmalari rivojlanadi.O‘yin maydoni xavfsiz, o‘yinchoqlar esa yoshi uchun mos va zararli bo‘lmasligi zarur.Bola o‘yinchoqni o‘zi tanlashi va o‘yinni mustaqil davom ettirishiga sharoit yaratishi kerak.Tarbiyachi o‘yinni nazorat qiladi, yo‘naltiradi, lekin ortiqcha aralashmaydi .O‘yin jarayonida savol -javob qilish , suhbatlashish orqali bolalarning so‘z boyligi oshiriladi.3-4 yoshli bolalar o‘yinni qiziqarli, xavfsiz,yoshiga mos va rivojlantiruvchi bo‘lishi kerak."Fantaziya Kapsulasi" usuli Tarbiyachi kichik yopiq quti yoki "Sirli Kapsula tayyorlaydi.Har kuni kapsula ichiga turli predmetlar (tugma, kichik o‘yinchoq, barg, mato bo‘lagi qo‘shiqcha va boshqalar) solinadi.Bolalar kapsulani ochib ichidagi buyum asosida o‘zlari o‘yin ssenariysi o‘ylab topadilar.

Tashkil etish:

1.Bolalar aylana bo‘lib o‘tiradi

2. Kapsula tantanali tarzda ochiladi.

3 .Ichidan chiqqan buyum asosida savollar beriladi:

Bu nima bo‘lishi mumkin?

Qayerda yashaydi?

U nima?

4 .Bolalar birgalikda ro‘lli o‘yinlar tuzadilar .

5.O‘yin jarayonida har bola ishtirok etadi .

Afzalliklari:

Tasavvur va fantaziyani rivojlantiradi.

Nutq faoliyatini faollashtiradi.

Mustaqil fikrlashni shakllantiradi.

Ijtimoiy muloqotni kuchaytiradi.

Noadatiyligi shundaki:O‘yin tayyor ssenariy asosida emas balki bolalarning o‘z tasavvuri asosida yaratiladi.Har kuni yangi kapsula -yangi syujet degani.Lev Vgotskiy ta’kidlashicha, o‘yin maktabgacha yoshdagi bolaning yetakchi faoliyati hisoblanadi . Ayniqsa 3-4 yosh davrida bola o‘yin orqali kattalarning ijtimoiy rollarini o‘zlashtiradi, nutq va tafakkuri rivojlantiradi, tasavvur (xayol) faoliyatini kuchaytiradi ,xulq atvorini boshqarishni o‘rganadi.

"Fantaziya Kapsulasi orqali tarbiyachi quyidagi qoidalarga amal qilishingiz kerak.

1.Buyumlar xavfsiz bo‘lishi kerak.

2.Topshiriq yoshga mos bo‘lishi kerak.

3.Bolalarning erkin fikri cheklanmaydi.

4. Har bir bola rag‘batlantiradi.

5.Mashg‘ulot o‘yin tarzida tashkil etiladi

Fantaziya kapsuladan foydalanish quyidagi afzalliklarga ega:

1.Ijodkorlikni rivojlantiradi- Bola o‘zi mustaqil ravishda voqea va obrazlar o‘ylab topadi .Bu kreativ tafakkurni kuchaytiradi.

2.Nutq rivojlanadi. Hikoya tuzish tasvirlash jarayonida lug‘at boyligi ortadi va bog‘lanishli nutq shakllanadi

3.Tasavvur kengayadi.Mavjud predmetdan yangi ma’no yaratish obrazli fikrlash rivojlanadi.

4.Mustaqil fikrlashni oshiradi. Bola tayyor javob emas, o‘z fikrini bildiradi va qaror qabul qiladi.

5.Ijtimoiy ko‘nikmalar shakllanadi.Guruhda ishlash jarayonida tinglash, fikr almashish va hamkorlik qilishni o‘rganadi.

6. Emotsional rivojlanishga yordam beradi.Bola o‘z his- tuyg‘ularini obraz va syujet orqali ifodalaydi.

Fantaziya kapsulasidan foydalanish davomida maktabgacha yoshdagi bolalarda quyidagi ko‘nikmalar shakllanadi va rivojlanadi.

1.Ijodiy tassavur va erkin fikrlash rivojlanadi.

2.Nutq va muloqot ko‘nikmalari shakllanadi.

3.Mantiqiqiy fikrlash kuchayadi.

4.Ijtimoiy -emotsional rivojlanish ta’minlanadi.

5.Mustaqillik va muammo yechish qobiliyati ortadi.

Yuqorida aytib o‘tilganidek maktabgacha ta’lim tizimining poydevori hisoblangan 3-4 yosh (kichik guruh) davri bolaning mustaqil faoliyatga qadam qo‘yish pallasi hisoblanadi .Bu davrda bola "Meni o‘zim " inqirozini boshdan kechiradi va atrofdagi kattalar hayotiga taqlid qilishga intiladi.Ushbu ehtiyojni faqatgina to‘g‘ri tashkil etilgan o‘yin orqali qondirish mumkin. 3-4 yoshli bolalarning o‘yin faoliyati o‘ziga xos psixo -fiziologik qonuniyatlarga ega . Tadqiqotlar va amaliy pedagogik kuzatishlar 3-4 yoshli bolalarda asosan syujetli -aks ettiruvchi (rolli) o‘yinga o‘tadilar .Biroq ularning diqqat barqarorligi hali past bo‘lganligi sababli bitta o‘yinning davomiyligi 10 - 15 daqiqani tashkil etadi .Bu yoshda bolalar yonma - yon o‘ynashdan (parallel - play) birgalikda o‘ynashga o‘tishni boshlaydilar. O‘yin guruhlari odatda kichik ya’ni 2- 3 nafar boladan iborat bo‘ladi. Pedagogik tadqi qotlarlarga ko‘ra , o‘yin davomida bolaning so‘z boyligi faol muloqatda bo‘lmagan bolalarga nisbatan 30 - 40 foizga tezroq boyiydi. Bola o‘yinchoqlar bilan gaplashadi,rollarni ovoz orqali ifodalaydi.

3-4 yoshli bolalarda o‘yin predmeti shartli harakterga ega bo‘ladi .Masalan oddiy yog‘och bo‘lagi bola tasavvurida telefon mashina yoki non vazifasini bajarishi mumkin.Bu esa bolani sensor va mavhum fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Kichik guruhda o‘yinni tashkil etishda tarbiyachi bevosita yo‘naltiruvchi va ishtirokchi bo‘lishi mumkin.Tarbiyachi o‘yinga buyruq berish orqali emas balki " Kelinglar , bugun qo‘g‘irchoq Oyshani shifokorga olib boramiz kim shifokor bo‘ladi ? kabi bilvosita takliflar bilan kirishi kerak .

Guruhda "Shifoxona", "Oila ", "Do‘kon", " Sartaroshxona", kabi o‘yin burchaklari yosh xususiyatiga mos xavfsiz va yorqin o‘yinchoqlar bilan ta’minlanishi zarur.Bolalalarga o‘yinchoqlarni baham ko‘rish navbat kutish va o‘yindan keyin ularni joyiga yig‘ishtirish kabi dastlabki ijtimoiy qoidalar o‘rgatiladi.3 -4 yoshli bolalarda o‘yin faoliyatini to‘g‘ri tashkil etish ularni har tomonlama (aqliy, jismoniy, nutqiy va ijtimoiy) rivojlantirishning bosh omilidir.

Tizimli yo‘lga qo‘yilgan o‘yinlar bolani maktabgacha ta’limning keyingi bosqichlariga muvaffaqiyatli moslashishini ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1.Sh.M.Mirziyoyev ."Maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi Qarori

2."Ilm yo‘li" maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo‘yiladigan Davlat talablari . Toshkent ,2018- yil

3.F.Qodirova, Sh.Toshpo‘latova, M.A’zamova "Maktabgacha pedagogika "Darslik Toshkent, 2019 -yil

4.Выготский.Л.С ."Игра и ее роль в психеческом развитии ребенка"// Вопросы психологии .1996.

5 . Elkonin D.B" Psixologiya igri " (O‘yin psixologiyasi) . Moskva , Pedagogika , 1978- yil.